

УДК 141

Неперекладність як проблема філософії

В.В. ЗІНЯКОВА

Донецький національний технічний університет, м. Донецьк, Україна

E-mail: info@donntu.edu.ua

Авторське резюме

Стаття присвячена філософському змісту поняття «неперекладність», яке в останнє десятиліття все частіше зустрічається в роботах сучасних зарубіжних і українських філософів. У статті автор простежує процес філософської концептуалізації неперекладності, показує перехід проблемної сфери неперекладності від її філологічних витоків до філософських рефлексій. Метою статті є аналіз концептуального осмислення поняття «неперекладність» у сучасній філософській думці. Для виконання поставленої мети в статті розглядаються смислові особливості вживання поняття «неперекладність» найбільш значущими філософами структуралізму та постструктуралізму (Р. Якобсон, Ю. Лотман, Ж. Дерріда, Б. Кассен), а також у роботах українських дослідників (А. Богачов, В. Кебуладзе, А. Панич, А. Хома). Аналіз показує, що поняття неперекладність уособлює не тільки неможливість передачі в перекладі особливостей структурного устрою мови, втрату або заміну смислів, яка відбувається в перекладі філософських термінів, але й застосовується до «перекладу» в більш широкому сенсі. У статті робиться висновок, що сучасні дослідження неперекладності характеризуються спрямованістю на унікальність національних культурно-філософських традицій, де неперекладність розкривається в особливих можливостях цих культурно-філософських традицій, обумовлених мовою тієї чи іншої традиції.

Ключові слова: неперекладні сенси, переклад, еквівалентність, структуралізм, постструктуралізм, національні культурно-філософські традиції.

Untranslatable as a problem of philisiphy

V.V. ZINIAKOVA

Donetsk national technical university, Donetsk, Ukraine

E-mail: info@donntu.edu.ua

Abstract

The article is devoted to philosophical content of the concept of untranslatability, which more and more often occurs in the works of contemporary foreign and Ukrainian philosophers during the last decade. The author traces the process of philosophical conceptualization of untranslatability, shows the transition of problematic sphere of untranslatability from its philological origins to philosophical reflection. The goal of the article is analysis of conceptual comprehension of the concept of «untranslatability» in the contemporary philosophical thought. For this purpose it considers how the concept of untranslatability is used by the most important philosophers of structuralism and post- structuralism (R. Jacobson, Y. Lotman, J. Derrida, B. Cassin), as well as in the works of Ukrainian philosophers (A. Bogachov, V. Kebuladze, O. Panych, O. Khoma). The analysis shows that the concept of untranslatability represents not only the impossibility to render in translation the peculiarities of structural framework of a given language, loss or change of meanings, which happens in translation of philosophical terms, but is also applied to «translation» in a broader sense. The article concludes that contemporary studies of untranslatability are characterized by focusing on the uniqueness of national cultural and philosophical traditions. Untranslatability here is revealed in the unique abilities of these cultural and philosophical traditions provided by the language of this or that tradition.

Keywords: untranslatable meaning, translation, equivalence structuralism, poststructuralism, national cultural and philosophical traditions.

Постановка проблеми. Довгий час проблема перекладу з однієї мови на іншу була сферою дослідження класичної філології, літературознавства, лексикології, граматики та інших суто мовознавчих наук. Але після лінгвістичного повороту в філософії другої половини ХХ століття проблема перекладу була філософськи переосмислена, взаємовідношення тексту, мови, культури, буття та розуміння посіли значне місце в філософській думці Леві-Стросса, Гайдеггера, Г. Гадамера, П. Рікера, М. Фуко тощо. В сучасному науковому співтоваристві в цьо-

му відношенні набуває особливої актуальності проблема «неперекладності» значущих словесних текстів, що й обумовлює необхідність з'ясування сутності поняття «неперекладність» та його концептуального оформлення в філософії сьогодення.

Аналіз досліджень і публікацій. Філософське осмислення неперекладності впроваджено роботами Р. Якобсона, Ю. Лотмана, Ж. Дерріда. Найсучасніший погляд на неперекладність викладений у дослідженнях Б.Кассен, Н.Автономової, А.Смирнова, А.Бо-

© В.В. Зінякова, 2013

гачова, В. Кебуладзе, О. Панича, О. Хома.

Метою дослідження є аналіз філософського змісту поняття «неперекладність» та огляд його ужитку в філософських концепціях.

Виклад основного матеріалу. Започаткування вжитку поняття «неперекладність», у його філософському розумінні, насамперед відсилає до структуралізму та постструктуралізму, де ми спостерігаємо перехід від лінгвістичної проблематики релевантного перекладу Якобсона до філософського осмислення перекладу Ж. Дерріда. Як осмислення неперекладності, хоч і виникає в царині лінгвістичної проблематики, але виходить за її межі, так само і роботи Якобсона стали певним підґрунтям для рефлексій неперекладності в різних наукових сферах, зокрема в філософії.

Розмірковуючи над еквівалентністю в перекладі, Якобсон і спростовує, і стверджує перекладність. Взагалі під перекладом Якобсон має на увазі три види «інтерпретації вербального знака» - внутрішньомовний (або перейменування), міжмовний (або переклад) та міжсеміотичний (або трансмутація). Неможливість абсолютної ідентичності сенсів при перекладі на внутрішньомовному рівні обумовлена тим, що синоніми або парафрази навіть однієї мови найчастіше не рівнозначні. Як вказує Якобсон: «Кожен, хто дав обітницю безшлюбності, - холостяк, але не кожен холостяк - це той, хто дав обітницю безшлюбності» [11, с. 362]. У випадку міжмовного перекладу, як зазначає Якобсон, взагалі «відбувається не підстановка одних кодових одиниць замість інших, а заміна одного цілого повідомлення іншим» [11, с. 362; 363]. Тим не менш, Якобсон стверджує, що весь когнітивний досвід може бути перекладений, тобто виражений будь-якою мовою, бо там, «де відсутнє поняття або слово, можна урізноманітнити і збагачувати термінологію шляхом слів-запозичень, кальок, неологізмів, семантичних зрушень і, нарешті, за допомогою парафраз» [11, с. 364]. Н. С. Автономова так узагальнює роздуми Якобсона щодо перекладності: «У будь-якому випадку пізнавальні функції мови так чи інакше дозволяють знайти вихід з ситуації мовної несумірності, вдаючись до того, що Якобсон називає «Перекодувальною інтерпретацією» або перекладом» [1, с. 259]. Тобто, певною мірою Якобсон, таким чином, вирішує проблему перекладу, спростовуючи нездоланність неперекладності, але, разом з тим, він і визнає нездоланність неперекладності, бо вказує, що якщо перекладу піддаються поезія, казки, жарти, тобто ті тексти, де «граматичні категорії мають важливе семантичне значення», то там вже «проблема перекладу стає набагато заплутанішою та суперечливою» [11, с. 366]. Тобто не в усіх випадках перекладу мож-

на однозначно подолати неперекладність. Річ у тім, що в подібних текстах і рід, і час, і інші граматичні структури стають суттєво важливими, бо вони навантажені культурними сенсами. Один із прикладів, яким Якобсон ілюструє цю тезу, стосується слов'янського перекладу Євангелії від Матвія 7:25; 2:9, де через переклад слів «ποταμός», «αστήρ», що мають чоловічий рід у давньогрецькій мові, словами «ріка», «зірка», що мають жіночий рід, «стирається символіка отождолення річок з демонами, а зірок - з янголами» [11, с. 367]. Отже, еквівалентний переклад текстів, де граматичні конструкції світоглядно навантажені, стає неможливим через розбіжність мов за устроєм, а це означає, що когнітивного підходу стає недостатньо для забезпечення повної перекладності. Тобто, за Якобсоном, когнітивними засобами можна передати сенси тексту «творчою транспозицією» в розгорнутому висловлюванні, і таким чином подолати неперекладність, але не можна здійснити абсолютно релевантний переклад.

Концепція перекладу Якобсона здійснила певний вплив на роботи Лотмана. В межах семіотично-культурологічної проблематики Лотмана присутній тривимірний поділ перекладу на внутрішньомовний, міжмовний та семіотичний, але Лотман доповнює поняття перекладу взагалі будь-яким переходом невербального досвіду в вербальний. Тобто переклад він розглядає у широкому сенсі слова, де будь-яка комунікація і навіть спілкування однією мовою, теж є перекладом, а мова при цьому перекладі - «це код плюс його історія» [8, с. 15]. Саме через присутність цієї історії мовні простори слухача і мовця не є ідентичними. Завдяки «вихідній неідентичності» і можливе спілкування, що відбувається в межах перетинання мовного простору сторін діалогу. Неперекладною в цій концепції перекладу є та мовна реальність, що залишається поза межами загального мовного простору сторін, і саме цей мовний простір є особливо важливим у здійсненні діалогу: «Цінність діалогу виявляється пов'язаною не з тією перетинною частиною, а з передачею інформації між неперетинними частинами. Це ставить нас віч-на-віч з нерозв'язним протиріччям: ми зацікавлені в спілкуванні саме з тією сферою, яка ускладнює спілкування, а на межі - робить його неможливим. Та більше, що важче і неадекватніше переклад однієї неперетинної частини простору на мову іншої, то більш цінним в інформаційному та соціальному відношенні стає факт цього парадоксального спілкування. Можна сказати, що переклад неперекладного виявляється носієм інформації високої цінності» [8, с. 16]. Н. С. Автономова так порівнює розуміння неперекладності Якобсоном та Лотманом: «Якщо Якобсон трактує «неперекладність»

тільки як перешкоду комунікації, що усувається певними процедурами, то Лотман вбачає у феномені неперекладності (точніше, важкої перекладності) креативний механізм культури, який утруднює людське спілкування для того, щоб, зрештою, зробити його більш насиченим» [1, с. 259]. Тобто, неперекладність у концепції Лотмана – це та пам'ять, особистісна чи культурна, яка навантажує мовну реальність сенсами, що знаходяться поза розумінням іншомовного простору. Дотик до цих неперекладних сенсів мовного простору при перекладі, спілкуванні, діалозі є тим, що наповнює комунікацію новим ціннісним змістом.

У постструктуралістській філософії Ж. Дерріда звернення до проблеми «неперекладності» нерідко перетинається з осмисленням питань мови, розуміння, інтерпретації, культури, з деконструктивістським аналізом літературних сюжетів та літературознавчими візіями їхніх перекладів. Так, у статті «Що таке «відповідний» переклад?» Ж. Дерріда аналізує нерівнозначність сенсів оригіналу та французького перекладу «Венеціанського купця» [13, с. 174-200]. В статті «Навколо Вавилонських веж» він звертається до біблійного сюжету. Використовуючи історію про Вавилонське стовпотворіння, Ж. Дерріда привертає увагу до внутрішньотекстової неперекладності. Він вказує, що в тексті цієї історії існує внутрішньомовний переклад, який простежується в поясненні слова Вавилон як змішання, що надає тексту подвійний сенс. Тобто, через те, що в тексті існує внутрішньомовний переклад, сенси якого залишаються неперекладними, бо слово Вавилон не має однозначного сенсу, Дерріда задається питаннями: «...відзначимо одне з обмежень теорій перекладу: вони занадто часто трактують перехід від однієї мови до іншої і не розглядають у достатній мірі можливість залучення в один і той самий текст більш ніж двох мов. Як перекласти текст, написаний на двох мовах одразу? Як «передати» ефект множинності? А якщо перекладаєш, користуючись одразу кількома мовами, чи буде це все ще називатися перекладом?» [3]. Розмірковуючи над перекладом літературних творів, Ж. Дерріда наголошує, що сенси оригінального і перекладного текстів не можуть бути тотожними. Він зазначає, що переклад завжди буде мати сенси, привнесені перекладачем, бо в процесі перекладу перекладач по-своєму переживає текст. Дерріда наводить порівняння перекладу з дитиною, яка породжена текстом оригіналу і перекладачем. Переклад не є їхньою копією, він не є і їхнім оригіналом. В перекладі зміст оригіналу поповнюється, трансформується, зростає, як дитина. Через таку невідповідність сенсів оригіналу та перекладу Дерріда називає переклад формою, яка не передає зміст, а

встановлює відповідність, схожість між мовами настільки, наскільки це можливо для мови [3]. Тобто, все, що залишається поза формою, і є неперекладним.

Ж. Дерріда звертається до питань неперекладності не тільки в роботах, присвячених суто філософському осмисленню перекладу, але і в автобіографічному роздумі *Monolingualism of the Other or the Prosthesis of Origin* («Мономовність Іншого, або Протез походження»), де розмірковуючи над власним походженням та мовним досвідом, французький філософ проголошує взаємовиключні тези: «Ми завжди говоримо тільки однією мовою. Ми ніколи не говоримо тільки однією мовою» [12, с. 7]. Сутність цього твердження полягає в упевненості щодо неможливості існування «чистої» мови, або абсолютної одномовності, двомовності чи багатомовності, що й приводить до тези про неможливість перекладу, до іншої антиномії. «...все може бути перекладено, але у вільному перекладі, у широкому сенсі слова «переклад». ... але в іншому сенсі, все є неперекладним; переклад – це інша назва неможливого» [12, с. 56]. Під неперекладністю Ж. Дерріда розуміє унікальність того мовного впливу на людину, який здатен здійснити тільки оригінал. Він вказує, що, незважаючи на всі аргументи «проти сили оригіналу», буття, життя, звучання мови, те як вона відчувається її носіями, неможливо перекласти; тому, зазначає він, «...«неперекладне» зостається, – повинно залишатися, каже мені мій закон – поетичною економією місцевої говірки, тією, що важить для мене, бо без неї я помер би ще швидше, і що важить для мене, для мене особисто, там, де дана формальна «кількість» завжди не в змозі відновити виняткову подію оригіналу, тобто зробити забутим раз записане, забрати з собою його число, просодичну тінь його кількості» [12, с. 56]. Тобто, «неперекладне» - це і просодії, і метрики, і загалом та унікальність мови, яку їй надає сам носій мови. Також мова є неперекладною, бо вона гетерологічна, двозначна, рясніє смислами, завжди звернена на «інше», відкрита «іншому». Саме сенси, які звернені на «інше», і неможливо передати/перекласти [12, с. 69].

Переклад, ставши проблемою філософії, так чи інакше обумовив звернення філософів до «неперекладності» не лише в межах структуралізму та постструктуралізму. В інших філософських концепціях феномен неперекладності проявляється в різноманітних теоретичних формах осмислення «несумірності», «неідентичності», «нетотожності» мов, відносності перекладності. Так, представник американської аналітичної філософії У. Куайн (1908—2000) вказує на релятивізм перекладу в контексті теорії «онтологічної відносності». Хоч він і не зга-

дує поняття «неперекладність», але при цьому стверджує принципову нетотожність синонімії, що виникає при перекладі, та «невизначуваність синонімії через референцію» [7, с. 60]. Російський лінгвіст В. Н. Комісаров так узагальнює осмислення У. Куайном можливості перекладу: «Проаналізувавши способи уточнення значення пропозицій невідомої мови, наявні в розпорядженні лінгвіста, У. Куайн доходить висновку, що повної точності тут досягти неможливо, і, отже, переклад виявляється «недетермінованим». Хоча цей висновок стосується лише перекладів з невідомої мови, отриманих за допомогою інформантів, з нього, з певними застереженнями, випливає теза про варіативність будь-якого перекладу і його нетотожність оригіналу, значення якого не може бути однозначно визначено» [6, с. 49].

Найсучасніший погляд на проблему неперекладностей представлений французькими філософами у новаторському виданні «Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей», в якому філософські терміни кожної європейської мови визначені з урахуванням специфіки відповідного мовного устрою, семантичного поля, культурних конотацій, тих сенсів, які в них убачали ті чи інші філософи. В «Європейському словнику філософій» поняття неперекладності застосовано для підкреслення унікальності європейських філософських термінів в їхньому мовному оточенні. Головний редактор та ідеолог «Європейського словника філософій», професор Сорбонни Барбара Кассен зазначає, що неперекладність не означає неможливість перекладу з однієї мови на іншу, «радіше неперекладним є те, що постійно продовжують (не) перекладати. Але це свідчить, що їхній переклад тією чи іншою мовою становить таку проблему, що інколи приводить до появи неологізму або надання нового значення старому слову: це показчик того, наскільки у різних мовах як окремі слова, так і понятійні мережі не збігаються» [4, с.13].

В україномовному філософському товаристві переклад «Європейського словника філософій» став одним з чинників посилення уваги українських філософів до проблеми неперекладності. В 2010 р. вийшло спеціальне число журналу «Філософська думка», присвячене філософії перекладу. В статтях цього числа провідні українські філософи - А. Богачов, В. Кебуладзе, О. Панич, О. Хома торкаються питання «неперекладності». Так, у статті А.Богачова «Можливість перекладу: До герменевтичної феноменології перекладу» осмислення проблеми неперекладності здійснюється в зверненні до тем «валентності перекладу» та «універсальності феномена перекладу», як вони постають в роботах Г.-Г. Гадамера [2]. Взагалі

лейтмотив філософії перекладу Г.-Г. Гадамера А. Богачов роз'яснює так: «Чи не весь опис феномена перекладу він [Г.-Г. Гадамер] підпорядковує з'ясуванню міри перекладності – від майже повної неможливості перекладу ліричної поезії до майже повної можливості перекладу мовних репрезентацій реальності» [2, с. 7]. В статті В.Кебуладзе «Переклад. Топос. Етос» розглядаються питання адекватності перекладу, нескінченної актуальності виникнення нових перекладів у контексті історичних та мовних змін. Тему неперекладності В. Кебуладзе осмислює на прикладах перекладу метафор, назв міст і власних іншомовних імен як етнічного виміру культури та історії, зразка унікального розуміння світу [5]. В статті «Переклад філософських термінів: філософія і технологія», О. Панич, розмірковуючи над перекладом філософських текстів, називає трудність справи перекладу грецьким за походженням словом «халєпа», а перекладача Сізіфом, що намагається її подолати, бо «прагне якомога глибшого проникнення власного розумового та мовного устрою у чужомовний, усвідомлюючи те, що врешті-решт перед ним завжди постане темрява: за кожною перекладністю неодмінно відкриється неперекладність» [9, с. 34]. О. Панич наводить декілька прикладів цієї «халєпи», коли омана може очікувати, наприклад, при перекладі іншомовних слів тими самими (запозиченими) словами в мові перекладу, якщо стали сенси цих слів у мові перекладу вже не відповідають сенсам «свого іншомовного (пра)родича», як вони вжиті в оригінальному тексті. На прикладах філософських текстів Фреге, Вітгенштайна, Рассела, Аристотеля, Гайдеггера, Х'юма О. Панич пояснює, як відбувається суттєва трансформація сенсів при перекладі філософських термінів, як виникає неможливість відтворення в українській мові слів, що є філософськими концептами [9]. Схожа до його роздумів і теза, до якої звертається О. Хома в статті «Переклад як філософська проблема». Тут автор задається питаннями щодо доречності перекладу та вдосконалення перекладів для філософії, розмірковує над проблемою філософської мови та перекладу філософії, як вона постає в українській науковій спільноті. Підсумовує його думки сподівання: «В будь-якому разі українська історико-філософська наука має звернутись до оригіналів, причому це звернення не слід розуміти у суто філологічному сенсі. Сучасний переклад філософського тексту передбачає знання не лише мови оригіналу, а й сучасного історико-філософського канону» [10, с. 56].

Висновки. Таким чином, поняття неперекладності уособлює в собі не тільки ту неможливість передання особливостей структурного устрою мови, втрату чи заміну сенсів, що відбу-

вається в перекладі філософських термінів, але й уживається до «перекладу» в широкому розумінні, як це ми, наприклад, зустрічаємо в роботах Ю. Лотмана, де переклад – це «будь-який інтелектуальний акт, природа якого «може бути описана в термінах перекладу (...) причому позамова реальність мислиться так само, як

деяка мова» [8, с. 17]. Разом з тим, зацікавленість українських науковців проблемою неперекладності – це не тільки їхній відгук на сучасні тенденції в європейському філософському товаристві, але й спроба осмислення і пошуку вирішення питань (не)перекладності відповідно до українських реалій сьогодення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Автономова Н. С. Открытая структура: Якобсон-Бахтин-Лотман-Гаспаров [Текст] / Н. С. Автономова. – М.: РОССПЭН, 2009. – 503 с.
2. Богачов А. Можливість перекладу: До герменевтичної феноменології перекладу [Текст] / Андрій Богачов // Філософська думка, 2010. – № 3. – С. 5-21.
3. Деррида Ж. Вокруг Вавилонских башен [Электронный ресурс] / Ж. Деррида // Комментарии. – 1997. – № 11. – Режим доступа.: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Derr/vokr_vav.php - Назва з екрана.
4. Кассен Б. Вступне слово [Текст] / Барбара Кассен // Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей. – К.: Дух і Літера, 2009. – Т. 1. – С. 13-17.
5. Кебуладзе В. Переклад. Топос. Етос [Текст] / Вахтанг Кебуладзе // Філософська думка, 2010. – № 3. – С. 22-31.
6. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода: Проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых [Текст] / В. Н. Комиссаров. – М.: Черо, 1999. – 136 с.
7. Куайн У. В. О. Слово и объект [Текст] / Куайн Уиллард Ван Орман; [пер. с англ. А. З. Черняк, Т.А. Дмитриев]. – М.: Праксис – Логос, 2000. – 386 с.
8. Лотман Ю. М. Культура и взрыв [Текст] / Ю. М. Лотман // Семіосфера. – СПб : Искусство-СПБ, 2001. – С. 11-150.
9. Панич О. Переклад філософських термінів: філософія і технологія [Текст] / Олексій Панич // Філософська думка, 2010. – № 3. – С. 32-48.
10. Хома О. Переклад як філософська проблема [Текст] / Олег Хома // Філософська думка, 2010. – № 3. – С. 49-66.
11. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода [Текст] / Якобсон // Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – С. 361-368.
12. Derrida J. Monolingualism of the Other or the Prosthesis of Origin [Text] / Jacques Derrida; [translated from French by Patrick Mensah]. – California, Stanford: Stanford University Press, 1998. – 98 p.
13. Derrida J. What Is a «Relevant» Translation? [Text] / Jacques Derrida // Venuti Source: Critical Inquiry. – 2001. – Vol. 27 (№ 2). – P. 174-200.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2013

REFERANCES:

1. *Avtomomova N. S. Otkrytaya struktura: Yaacobson-Bakhtin-Lotman-Gaspar* (The open structure: Jacobson-Bakhtin-Lotman-Gaspar). Moscow, 2009. 503 p.
2. *Bogachov A. Mozhlivist perekladu: Do hermenevtychnoi fenomenologii perekladu* (Possibility of translation: To the hermeneutic phenomenology of translation). *Filosofska dumka*, 2010, no. 3, pp. 5-21.
3. *Derrida Zh. Vokrug Vavilonskikh bashen* (Around the towers of Babylon). *Kommentarii*, 1997, no. 11. Regime to access: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Derr/vokr_vav.php
4. *Cassin B. Vstupne slovo* (Opening remarks). *Evropeiskii slovnik filosofii: leksikon neperekladnostei*. Kyiv, 2009, vol. 1, pp. 13-17.
5. *Kebuladze V. Pereklad. Topos. Etos* (Translation. Topos. Ethos). *Filosofska dumka*, 2010, no. 3, pp. 22-31.
6. *Komissarov V. N. Obschchaya teoriya perevoda: Problemy perevodovedeniya v osveshchenii zarubezhnykh uchenykh* (General Theory of Translation: Problems of Translation in the coverage of foreign scientists). Moscow, 1999. 136 p.
7. *Quine W. V. O. Slovo i obyekt* (Word and Object). Moscow, 2000. 386 p.
8. *Lotman Y. M. Kultura i vzryv* (Culture and explosion) *Semiosfera*. St. Petersburg, 2001, pp. 11-150.
9. *Panych O. Pereklad filosofskikh terminiv: filosofiya i tekhnologiya* (Translation of philosophical terms: the philosophy and technology). *Filosofska dumka*, 2010, no. 3, pp. 32-48.
10. *Khoma O. Pereklad yak filosofska problema* (Translation as a philosophical problem). *Filosofska dumka*, 2010, no. 3, pp. 49-66.
11. *Jacobson R. O lingvisticheskikh aspektakh perevoda* (About the linguistic aspects of translation). *Izbrannyye raboty*. Moscow, 1985, pp. 361-368.
12. Derrida J. Monolingualism of the Other or the Prosthesis of Origin. California; Stanford: Stanford University Press, 1998. 98 p.
13. Derrida J. What Is a «Relevant» Translation? Venuti Source: Critical Inquiry, 2001. vol. 27 (no. 2.), pp. 174-200.

Зінякова Вікторія Володимирівна – аспірант
Донецький національний технічний університет
Адреса: 83001, Україна, м. Донецьк, вул. Артема, 58
Телефон: +38 (062) 301-07-09, E-mail: atikvav@ukr.net

Zinyakova Viktoriya Volodymyrivna - postgraduate
Donetsk national technical university
Address: 58, Artema Str., Donetsk, Ukraine, 83001
Phone: +38 (062) 301-07-09, E-mail: atikvav@ukr.net